

Μια ταλάντωση, δυο συστήματα αναφοράς

Ένα σώμα μάζας $m = 4 \text{ kg}$ αφήνεται ελεύθερο τη χρονική στιγμή $t = 0$ στη θέση $x = 0$ ενός άξονα $x'x$ και στη συνέχεια κινείται κατά μήκος του άξονα. Αν η αλγεβρική τιμή της επιτάχυνσης του σώματος αυτού, δίνεται από τη σχέση $a(x) = 0,2 - x$ στο SI, με $x \geq 0$:

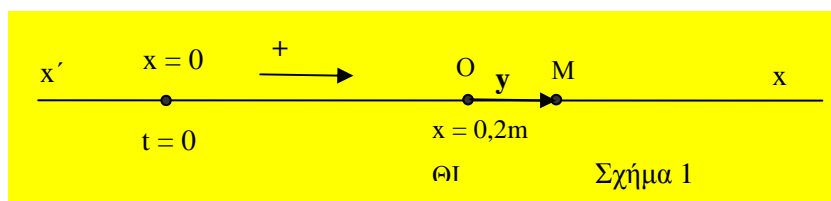
- A. Να αποδείξετε ότι το σώμα αυτό, θα εκτελέσει απλή αρμονική ταλάντωση, και να βρείτε την περίοδό της.
- B. Να βρείτε και να παραστήσετε γραφικά τις συναρτήσεις:
- B1. της απομάκρυνσης y από τη θέση ισορροπίας σε συνάρτηση με το χρόνο t , $y = f(t)$
- B2. της απομάκρυνσης από την θέση $x = 0$, σε συνάρτηση με το χρόνο t , $x = f(t)$
- Γ. Να υπολογίσετε την ενέργεια της ταλάντωσης.
- Δ. Να βρείτε και να παραστήσετε γραφικά τις συναρτήσεις:
- Δ1. Δυναμική ενέργεια ταλάντωσης ως συνάρτηση του x , $U = f(x)$
- Δ2. Κινητική ενέργεια ως συνάρτηση του x , $K = f(x)$
- Δ3. Χωρικός ρυθμός μεταβολής της δυναμικής ενέργειας ταλάντωσης ως συνάρτηση του x , $\frac{dU}{dx} = f(x)$

Απάντηση

A. Η αλγεβρική τιμή της συνισταμένης των δυνάμεων που ασκούνται στο σώμα είναι

$$\Sigma F = ma = 4 \cdot (0,2 - x) = 0,8 - 4x, \quad x \geq 0 \quad \text{SI} \quad (1)$$

Από την (1) προκύπτει ότι $0,8 - 4x = 0$ ή $x = 0,2 \text{ m}$, οπότε στη θέση $x = 0,2 \text{ m}$ είναι $\Sigma F = 0$, άρα εκεί είναι το σημείο ισορροπίας. Έστω O το σημείο αυτό - στο σχήμα 1.

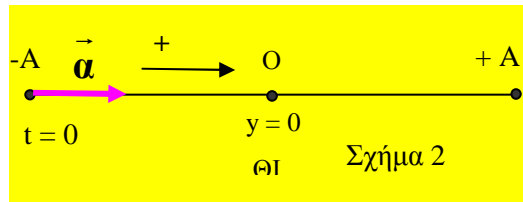
Έστω τώρα τυχαίο σημείο M στη θέση $x_M = 0,2 + y$, όπου y η απομάκρυνση από τη θέση ισορροπίας. Από την (1) έχουμε :

$$\Sigma F = 0,8 - 4(0,2 + y) = -4 \cdot y,$$

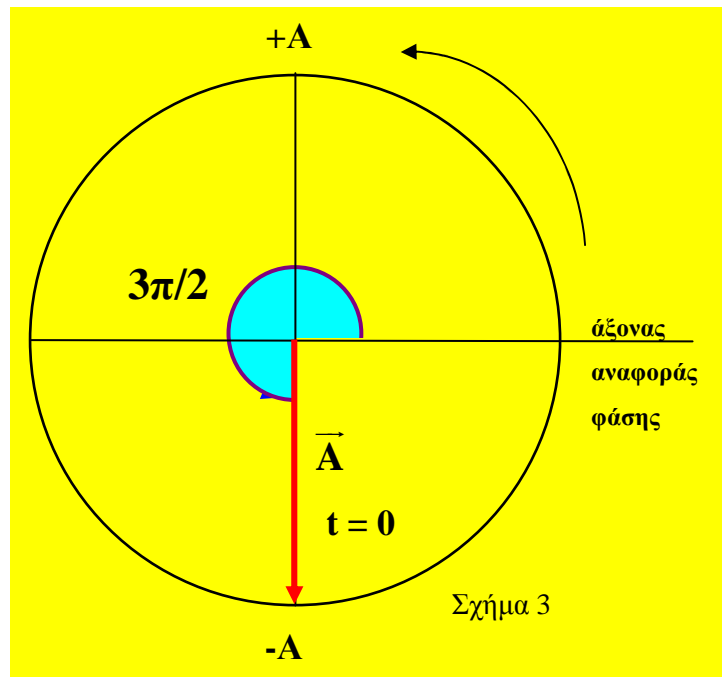
δηλαδή η αλγεβρική τιμή της συνισταμένης των δυνάμεων στη διεύθυνση της κίνησης είναι **ανάλογη της απομάκρυνσης από τη θέση ισορροπίας**, άρα το σώμα κάνει **απλή αρμονική ταλάντωση** με σταθερά επαναφοράς $D = 4 \text{ N/m}$.

Η περίοδος της ταλάντωσης αυτής είναι $T = 2\pi\sqrt{\frac{m}{D}} = 2\pi\sqrt{\frac{4}{4}} \text{ s} = 2\pi \text{ s}$.

B. B1. Αν y η απομάκρυνση του σώματος από τη θέση ισορροπίας του O , τότε, επειδή όταν αρχίζει η ταλάντωση ($t = 0$), ηρεμεί στιγμιαία, έχει απομάκρυνση $y = -0,2 \text{ m}$, με βάση και τη φορά της αρχικής επιτάχυνσης που θεωρείται θετική - σχήμα 2.

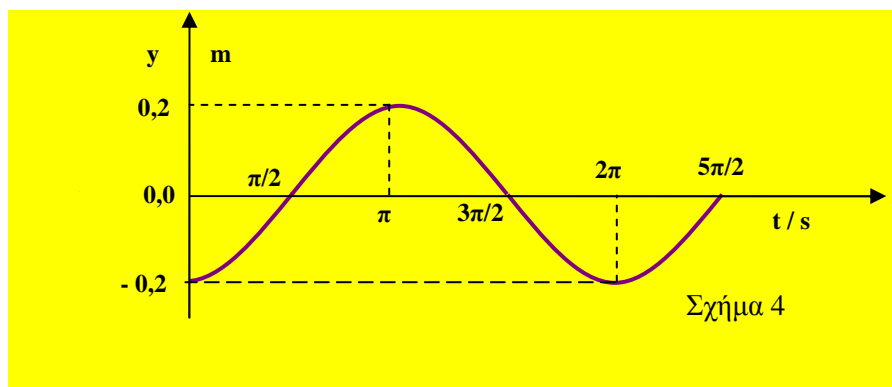
Έτσι την χρονική στιγμή $t = 0$, βρίσκεται σε θέση πλάτους και το στρεφόμενο διάνυσμα $\vec{A}$ θα είναι στη θέση που φαίνεται στο σχήμα 3.

Η εξίσωση $y = f(t)$ έχει τη μορφή $y = A\eta\mu(\omega t + \phi_0)$ με $A = 0,2 \text{ m}$, $\omega = 2\pi/T = 1 \text{ rad/s}$ και $\phi_0 = 3\pi/2 \text{ rad}$,

δηλαδή $y = 0,2 \cdot \eta\mu\left(t + \frac{3\pi}{2}\right) \text{ SI}$ (2).

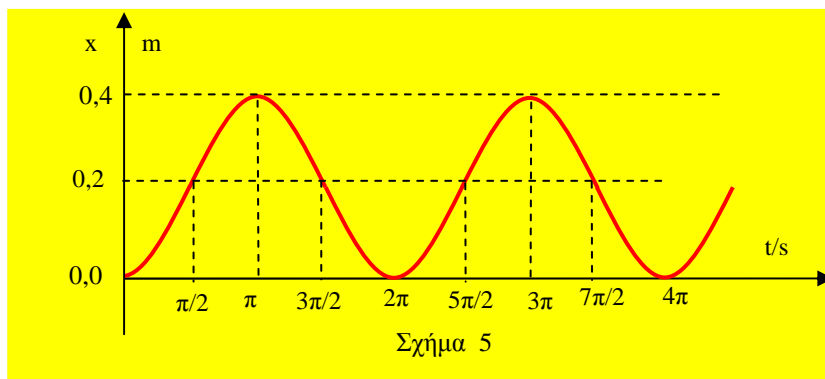
Η γραφική παράσταση της (2) φαίνεται στο σχήμα 4

B2. Η θέση x είναι $x = 0,2 + y$ και με βάση τη (2)

$$\mathbf{x = 0,2 + 0,2 \cdot \eta\mu\left(t + \frac{3\pi}{2}\right) \text{ (SI) (3)}}$$

Η γραφική παράσταση της (3) φαίνεται στο σχήμα 5.

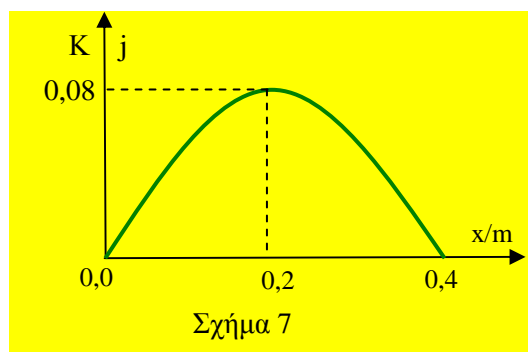
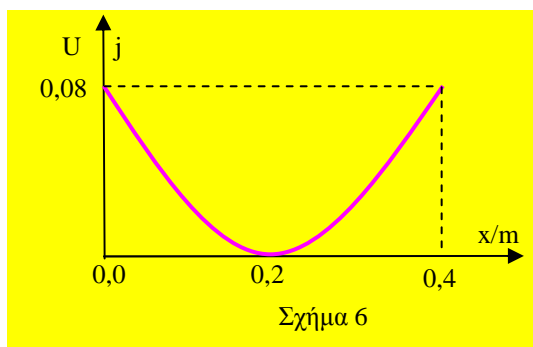

Γ. Η ενέργεια της ταλάντωσης είναι $E = \frac{1}{2}DA^2 = \frac{1}{2} \cdot 4 \cdot 0,2^2 \text{ j} = 0,08 \text{ j}$

Δ1. Η δυναμική ενέργεια της ταλάντωσης είναι $U = \frac{1}{2}Dy^2 = \frac{1}{2} \cdot 4 \cdot (x - 0,2)^2$ ή $U = 2(x - 0,2)^2$ ή

$$\mathbf{U = 2x^2 - 0,8x + 0,08 \text{ SI} , 0 \leq x \leq 0,4 \text{ m} \text{ (4)}}$$

Η γραφική παράσταση της (4) είναι το τμήμα παραβολής που φαίνεται στο σχήμα 6.

Δ2. Με βάση την αρχή διατήρησης της ενέργειας έχουμε

$$K + U = E \text{ ή } K = E - U \text{ ή } K = 0,08 - 2x^2 + 0,8x - 0,08 \text{ ή}$$

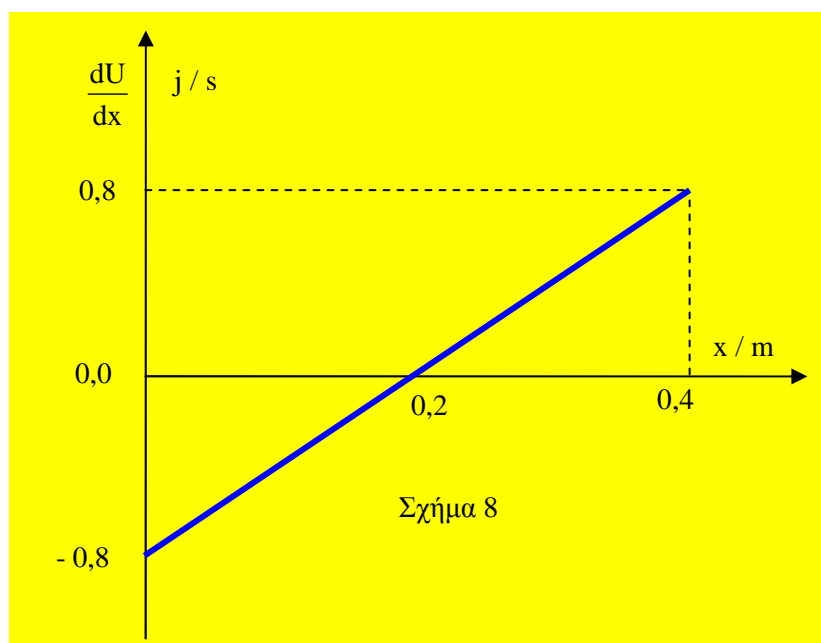
$$\mathbf{K = -2x^2 + 0,8x , \text{ στο SI με } 0 \leq x \leq 0,4 \text{ m} \text{ (5)}}$$

Η γραφική παράσταση της (5) είναι το τμήμα παραβολής που φαίνεται στο σχήμα 7

Δ3. Από την (4) με παραγωγή έχουμε ότι $\frac{dU}{dt} = 2 \cdot 2x - 0,8$ ή

$$\frac{dU}{dt} = 4x - 0,8 \text{ (SI) , } 0 \leq x \leq 0,4\text{m (6)}$$

Η γραφική παράσταση της (6) φαίνεται στο σχήμα (8)

Σχόλιο

Συγκρίνοντας τις (1) και (6) παρατηρούμε ότι $\frac{dU}{dx} = -\Sigma F$, πράγμα αναμενόμενο διότι η στοιχειώδης με-

ταβολή της δυναμικής ενέργειας είναι $dU = -dW_{\Sigma F}$ ή $dU = -\Sigma F \cdot dx$ ή $\frac{dU}{dx} = -\Sigma F$

Υλικό Φυσικής - Χημείας.

Επειδή το να μοιράζεσαι πράγματα, είναι καλό για όλους....

Επιμέλεια

Μανώλης Δρακάκης